

Kyrkogårdsvandring den 8 augusti 2015

Välkomna till ännu en vandring här på kyrkogården vid Vallsjö kyrka.

Kyrkogården är en kulturhistorisk plats och för oss en källa av minnen och nostalgi. Sedan vi gick här förra gången – i augusti 2013 – har man från **kyrkogårdsförvaltningen startat en genomgång av gravvårdarna** som finns här.

Denna genomgång styrs av Kulturminneslagen och Begravningslagen och innebär i grova drag att de gravvårdar där gravrätten gått ut och ingen gjort anspråk på den, återgår till kyrkogårdsförvaltningen.

Förvaltningen har att ta ställning till vårdens framtida öde. Man gör helt enkelt en bedömning av det kulturhistoriska värdet. I grova drag kan man dela in gravvårdarna i två kategorier. **De med högt kulturhistoriskt värde ska finnas kvar och underhållet bekostas av staten.** I begreppet högt kulturhistoriskt värde väger man in t.ex. hur representativ för kyrkogården gravvården är, om den har arkitektonisk värde, personhistoriskt värde, hantverksmässigt värde m.m.. Det blir alltså en diskussion kring varje grav.

Underhållet för **de gravvårdar med endast kulturhistoriskt värde** får kyrkogårdsförvaltningen stå för och avgör därmed om vårderna ska finnas kvar eller inte.

Detta arbete ska ske i samråd med Hembygdsföreningen.

Under denna vandring kommer vi att röra oss mellan nykterhetslogen, bryggeriet och krogen.

Vi kommer att ge oss ut i världen, t o m via cykel, och snudda vid olika sätt att tolka Bibeln.

Promenaden är kantad av lite Rosor men också Stormar för att slutligen hamna på Sanatorium.

Sten 1 Lindströms

1. Här vilar en av de tidigaste invånarna i Sävsjö Johanna **Möller** som var gift med Jakob en av de första stationskarlarna. De köpte fastigheten där Handelsbanken nu ligger. Jakob står senare som **handlande** och **bryggare**. Här bryggdes svagdricka och huset inrymde en gång Sävsjös första ölkrog, där ”en slät och en lurvig” =en halva öl och en sup kostade tolv shilling. Jakob avled före sin hustru, oklart var han ligger begravd.

2. Dottern **Anna** gifte sig med handlanden **Oskar** Lindström. Anna blev tidigt änka med två små barn och försörjde sig på att sy men också att sälja dricka och läskedrycker.

3. De två små barnen **Gösta** och **Sigrid** Lindström tog däremot avstånd från drycker åtminstone starka sådana. Båda vigde sina liv åt nykterhetsrörelsen IOGT. I denna grav finns också **Teresia** Lindström som jobbade på Mejenqvists konditori innan hon gifte sig med Gösta.

4. **Gösta** Lindström typograf, boktryckare, bokbindare (upplärd hos Klas Svenander vid torget), kunnig i världshistoria (franska revolutionen). Han var med i Sävsjö musikkår och skofabriksarbetarnas mässingsoktett där han spelade esskornett och hade hand om IOGT biblioteket. Hembygdsivrare. Var med och bildade det första folkdanslaget. Rev biljetter på Röda Kvarn, med i Konsums styrelse och hälsovårdsnämnden. Spelade teater med Edvin Andersson på 20-talet.

5. **Sigrid** Lindström som många minns, en mager rakryggad dam. Ägnade sitt liv åt IOGT. Hur mycket pengar som sycirkeln drog in under hennes ledning vet ingen men det var åtskilliga tusenlappar som gick till att lösa lån på Logehuset bl a. Sigrid levde under hela 1900-talet.(1901-94) och var medlem i logen 78 år. **Sekreterare** upp i 80-årsåldern. Hennes A i välskrivning och rättskrivning, som Ellen Malmqvist gav henne, gjorde henne väl skickad till detta uppdrag. Hon var räkenskapsförare, kassör, LD (loge direktor), scoutledare och ryckte in där det behövdes. När ungdomsledarna beklagar sig över oregerliga barn då skickar man Sigrid till undsättning, och när Kalle Blomén önskar återinträda i logen på prov, 14 dagar, lägger Sigrid ett gott ord för honom.

Hennes övriga meriter är att hon som barn lekte med Ingrid Bergman, hon var skicklig organist, var kassörska på Säfsjö Skofabrik i fyrtio år och skänkte mycket av sin kvarlåtenskap till hembygdsföreningen. Bl a sin mammas brudklänning, och andra plagg, tyvärr väldigt smala i midjan.

Sten 2 Fritz

Gåvans äldsta hus från 1850-talet. Backstugan Gåvetorp. Historien om huset berättar: Lovisa föddes 1808 som oäkta barn i Biskopsberg Hultsjö. Mor gifter sig och flyttar till Vallsjö, kommer på obestånd och blir omhändertagna av socknen. Lovisa tog tjänst på Muntarp där hon blev gravid och födde en dotter. Hon gifter sig med barnafadern. Men samma år frös han ihjäl på Vallsjöns is. Lovisa blev alltså mor, gift, änka och moderlös inom loppet av ett år(1840). Lovisa flyttar då till fadern på Sjöholm under Sikanäs. Hon vårdar här sin handikappade styvmor och fick för detta en viss ersättning enligt

bouppteckningen. För 15 riksdaler uppförde Lovisa Larsdotter stugan i Gåvan. 1859 flyttade hon in bodde där till 1901 då Grenadjären Anders Fritz flyttade in.

Några i familjen Fritz tillhörde Jehovas vittnen eller var ruslare som man sa, efter grundaren Charles Russell.

5 Systrar alla ogifta

1 Hulda (1875-01-11 / 1980-01-06) Åkte till Amerika som 16 åring och försörjde sig som husföreståndarinna där men flyttade hem på 60-talet. Hjälpte sin lillasyster Linneas att finansiera studierna. Blev 95 år

2 Anna (1880-07-08 / 1939-09-20) Flyttar till Landskrona 1922 och blir kassörska på mejeriet där. Blev 59 år

3 Ellen (1883-04-21 / 1981-04-22) Affärsinnehavare i Gåvan. Först i det röda huset, 1912-20, sedan byggde fadern det gula hus som blev ny affärslokal. I den nya affären i Gåvan hade Ellen telefonväxel o post fram till 1941 då Olle Holm tog över. Därefter skötte hon hushållet för sin syster Linnea. Systrarna bodde på senare år på Tegnergatan. Blev 98 år

4 Ruth (1884-11-07 / 1910-09-23) Om henne vet vi att hon återkommer från Nordamerika 2 år innan hon avlider i lungrot vid 26 års ålder.

5 Linnea (1893-10-18 / 1980-11-17) Lillflickan. Utbildar sig till apotekare. Studierna bekostades av fadern och syster Hulda. Sin första praktik gör hon på apoteket Enhörningen i Göteborg. Därefter följer några år på apotek i Rätans by i Jämtland och Upplands Väsby. Hon köpte slutligen in sig i apoteket på Lidingö. Hon bekostade en del av studierna för sina brorsöner. Linnea och Ellen åkte båt och hälsade på systemen Hulda i Amerika. Många känner väl till att systrarna ägde ett sommarhus på Guldkusten, granne med Claessons. Linnea blev 87 år. Ellen avled bara några månader efter som om hon då kunde släppa ansvaret för lillasyster Linnea.

Det fanns också fyra bröder.

Ruben, Albert, Fritiof vilka reste till Amerika.

och **Gunnar** som kommer igen senare.

Sten 3 Petrus Roos

Signaturen Hacko skriver ”när Petrus Roos drog reglaget till ångvisslan på Carlssons såg då signalerade Klas Bolanders tupp att ännu en dag grytt i Sävsjö”

Maskinist Petrus Roos var Sävsjö förste bibliotekarie. IOGT byggde upp ett Folkbibliotek redan 1889 som fick en nytändning vid sekelskiftet. Vilka böcker som införskaffades vet vi inte man kan bara ana att det nog rörde sig om uppbygglig litteratur. Petrus ivrade för att bröder och systrar i logen skulle upptäcka läsandets glädje och kunskapshämtandets nytta. Biblioteket rymdes i en låda som ju var ursprunget till det fina stadsbibliotek Sävsjö har idag.

Petrus delar grav med sin syster Matilda Roos och hennes trolovningsbarn Ebba Johansson. Far till Ebba var en sågverksarbetare Andersson som försvinner ut ur bilden tidigt och dottern blev heller inte så gammal.

Syskonen bodde också tillsammans i Jerusalem och var födda i Liljeholmen Gudmundsås mot Äsprilla. Petrus flyttar in till Sävsjö från Paddingetorp i Bäckaby 1894 och blir genast medlem i IOGT logen Sävsjö Vålgång.

Han undertecknade tidigt skrivelser med Jerusalem.....

Idealist, nykterist, socialist och folkbildare. Lite butter med stort skägg och skärmmössa och ganska ensam.

Diskussionscirkeln under P Roos engagerade ledning kan ses som föregångare till dagens studiecirklar och ur detta uppstod också Sävsjö föreläsningförening.

Hans inköp av en skioptikonapparat visar också graden av ambition.

Men varför rasar broder Roos mot att ordet Fröken förekommer i protokollet?
Kan han ha varit municipalsamhällets förste feminist?

När han blir sjuk anser man att kostnader för hans vård är logens angelägenhet. ”Logen, arbetareorganisationer och personliga vänner har beslutat att bekosta begravningen av nykterhets- och arbetareveteranen Petrus Roos. Hemställer om bidrag. Uppstår överskott överlämnas detta till hans syster. Samling på Stures konditori kl 8 den 1 okt.1933”. Det inkom 105 kr.

När Petrus Roos gravplats behöver skötas bestrids kostnaden av fru Maria Johansson Stockholm! Vem var detta?

Eftermäle ”Han var som en människa skall vara.”

Sten 4 Grenadjären Fritz

Far till systrarna Fritz. Bodde i soldattorpet Torset Södergård Torsholm (Storms). **Anders Fritz** siste soldattorparen var född Roos och fick namnet Fritz som soldat.

Sonen och brodern **Gunnar** g m **Sara** var maskinist på Gunnar Engdahls såg. Han var spänstig, cyklade och på senare år tog han mopeden från Gåvan till jobbet i sta´n. Bygde **vattenledning** genom att holka ur stockar som sammanfogades koniskt. Spetsade den smala änden och urholkade koniskt inåt i den grova delen. Verktygen fanns kvar i det röda huset. Ledningen kan ha funnits mellan Höjden och Uppåkra (Arnold Karlsson) och Nävelsjö–Myresjö. Arnold var med och såg detta på 30 talet.

Kusiner var **Emilia** och **Stina** Roos (småskollärare i Torset) som är begravda vid Vallsjö gamla kyrka

Sten 5 Roschester

Anders Roschester Värmlänning från Grums. Garvare hos Tengdah, l därefter bleckslagare på JH fabriken. Visslande trumslagare i Sävsjö musikkår.

Anna (1859-1957) Familjen flyttade från Köpmangatan 9 till Skogsgatan 9 .

Anna och Anders fick 12 barn.

För att klara maten till denna stora familj extraknäckte hon med att tvätta på Jernvägshotellet (du Nord) och sköta vaktmästarsysslan på IOGT ihop med Anders.

Anna född Nyberg fick ett spännande och långt liv, hon blev 98 år.

Född i Sjöfälla Näversjö Kalmar län. Familjen flyttade till Viken tillhörigt Uppåkra och blev torpare under Gyllenkrok. 14 år gammal ger hon sig iväg till Sävsjö och får tjänst på Säfboms krog på Köpmangatan. Hennes första uppdrag var att köpa jäst till denna kombinerade krog och bageri där man sålde öl, porter och vin. Hon kokade karameller och sålde på marknader. Vid 32 års ålder gifter hon sig med världens snällaste man. Hon var övertygad nykterist och fick Vita Bandets diplom och hon fick trycka kungens hand 1954.

Som vaktmästare på IOGT fick hon hjälpa till att kamma och snöra skorna på Elvira Madigan när hon gästade Sävsjö. Hon mindes också när limugnen i Hägnen var nöjesplats för ungdomen.

Sonen **Valentin** ett av de tolv barnen.

1929 kom det till IOGT logen Sävsjö Välgång en vädjan från den 26 årige Wallentin Roschester och Axel Persson om ekonomiskt bidrag för fullföljandet av planerad cykelfärd genom en del av Europa, genom Sverige, Finland, Ryssland, Tyskland, Danmark. Logen beslöt att bistå med 25 kr.

Återkommer till hur det gick med cykeläventyret.

Men klart är att Valentin bleck- och plåtslagare och senare chaufför hos Blooms fick vara med och köra till Ungern och Tjeckoslovakien för Röda Korset.

Sten 6 Wallersjö

Carl Wallersjö (1899-1953-06-23) **Svea** f Widmark (1898-1953 -05-22)

Föräldrar till Nore, Berit och Gerd.

Svea från Bureå kom som sömmerska till skräddare Settergren och träffade den stilige bleckslagaren på JH Carl eller Kalle W.

De gifte sig i Sandsjö k:a. Det var dubbelbröllop ihop med Sven Lans och hans hustru Britta. Båda brudarna var gravida ,Svea med Nore och Britta med Ulla, och bröllopsresan gick runt Vallsjön med hästdroska. Allt enligt sonen Nore.

Kalle skickar vykort till Svea från Svenska kommunistiska partiets kongress i Stockholm 1927 med den tryckta texten” Varje fabrik en fästning”. Kalle skriver redan då om sin onda mage.

Kalles vackra mamma var från Möcklahult. Faderskapet oklart men pojken växte upp hos Vallsjöjohan där det redan fanns ett antal söner.

1929 startade Kalle W och Valentin Roschester och Axel Person, norrlänning som kommit som smed till Blomströms, sin cykeltur med IOGTs 25 kr på fickan. Kalle hade en röd cykel utan växlar enligt Nore. Planen var Sverige-Finland-Ryssland-Tyskland-Danmark. Bl a stannade man till i Hälsingland för arbete mot mat o logi. Vid gräsen mot Ryssland blev det stopp kanske räckte pengarna inte till inresevisum. Att de på hemvägen passerade Stockholm vet vi men finns det någon som vet mer om denna resa.?

Svea och Kalle W. avled med bara fyra veckors mellanrum 1953. Kalle i magcancer Svea i sviter efter polio och MS.

Sten 7 Jamin Darwich (1916-2008) Marie (1926-2010)

Armeniskt kristna

Jamin är bonde från Turkiet. Darwich betyder på arabiska ”Snäll man”

En stor del av släkten bla 4 bröder till Jamin blev avrättad i det armeniska folkmordet.

Jamin och Marie gifte sig 1939. De fick 4 pojkar och 5 flickor (en bor i Tyskland). 1970 flyttar familjen till Libanon och 1990 till Sverige och Sävsjö.

Sonen Yousef har lärt till skomakare och skräddare . Har också nyckeltillverkning och är en fixare. Han har sin verksamhet i f.d. Arbetarbodens lokaler vid Lundbergsplan.

Yousef berättar : Fader Jamin jobbade med odling av grönsaker när han kom till Sävsjö. Promenerade ca 2 tim per dag innan han fick en stroke och blev förlamad på vänster sida och blev sängliggande ett halvår. Före stroken hörde det till att Yousef när han stängt butiken, åt lite och sedan iväg till pappa för att spela kort och skratta.

Mamma Marie levde sina sista år som änka på Bryggaren. Säkert stolt över sina barnbarn och barnbarnsbarn. Yousefs fem barn och deras familjer i Sverige.

Paret Darwichs jordfästning förrättades av en armenisk präst från Norrköping och var s k jordbegravning.

Efteråt var det minnesstund på Kulturhuset för minst 100 personer.

Det känns märkligt att komma in i Yousefs skomakeri på Vrigstad vägen där han står med en mobiltelefon och talar samma språk som Jesus.

Stig Johansson

Den förste med porträtt av den döde på stenen, med ett typiskt svenskt namn.

Sten 8 Lindgren

Algot Stålgren och Anna

Algot född Johansson fick namnet Stålgren som volontär. Han arbetade på Bryggeriet och sågen och bodde i Jerusalem med sin familj. Döttrarna Gully,

Svea, Ella och Carin och sonen Erik duktig fotbollsspelare på sin tid. Ella var luciakandidat 1940 (lucia blev Hilli Bjenning).

En sten som väcker uppmärksamhet, med så mycket text.

Carin f Stålgren Nordgren Lindgren (1909-1999) **Håkan** Lindgren f i Nässjö (1913-2005)

Carin och Håkan arbetade båda på Sanatoriet. Han som vaktmästare och hon i köket. Carin ägnade sig åt hemmet och trädgården samt sommarstället i Sandsjö. De fick inga barn.

Håkan började som vaktmästare i början på 40-talet. Blev på äldre dagar en levande uppslagsbok när det gällde Sanatoriets historia. Han har skänkt en boksamling till Sävsjös bibliotek och en dopskål till Vallsjö gamla k:a. Håkan spekulerade med framgång i aktier och kunde som födelsedagspresent till sin hustru på hennes 50 -årsdag överlämna en splitter ny tvåtaktad Saab. Inslagen i paket med stor rosett. Grannarna på Villagatan häpnade

55 års äktenskap ”Tack för **rosorna** vid vägen..

Känns säkert igen. Vers 4 i en läsarsång missionspsalmboken 306a och Sv Psalmboken 1986 nr 261. Text August Ludvig **Storm** och tonsatt av JA Hultman. Införd i Stridsropet 1891. Ingmar Nordström har också framfört den. men utan tillägget Håkan.

Ingrid Bergman

1915-1982

Ingrid Bergmans farfar och farmor bodde i Sävsjö mellan åren 1897 och 1912.

1902 köpte de huset på Godtemplargatan 4, mittemot IOGT-NTO lokalen.

Farfar Johan Peter hade varit **lärare och organist i Slätthög i Kronobergs län**. Enligt en tidningsartikel ska han ha varit en av de första folkskollärarna i landet. Han var också musikalisk och en god sångare. Familjen med **farmor Berta Sofia fick 14 barn**. Åtta emigrerade till Amerika. Bland dem näst yngste **sonen Justus** som efter hemkomsten gifte sig med en tysk flicka, **Frieda Adler, från Kiel. Dessa blev alltså föräldrar till Ingrid Bergman** och bosatte sig i Stockholm och **pappan arbetade som fotograf**. Mamma Frieda dog dock när Ingrid var i 3-årsåldern. Pappan kom sedan ofta ner med flickan Ingrid till Sävsjö där hans syster Ellen också bodde kvar sedan både Ingrids farfar och farmor avlidit. Pappa Justus, som hade en artistisk ådra sågs då och då i Sävsjö med sin vidbrättade hatt och en stor yvig rosett runt halsen.

1921 flyttade systemen Ellen till Stockholm och kom att sköta hushållet åt sin bror och brorsdotter på Strandvägen 3. Huset i Sävsjö såldes.

På en bild i Hembygdsföreningen arkiv kan man se **tre-åriga Ingrid Bergman uppvaktas på födelsedagen av Inga Ringius** på verandan till fasterns hus.

Nu är det snart 100 år sedan Ingrid Bergman föddes och lagom till den dagen är det **premiär på filmen om hennes liv. Filmtiteln blir ”Jag är Ingrid”**. Men några bilder från hennes somrar i Sävsjö finns nog inte med.

Här finns stoftet efter Alvar och Lea Tehler.

Han föddes den 2 mars 1886 och dog den 1 januari 1945. Hon föddes den 8 september samma år och dog den 16 juli 1977.

Alvar kallades som liten av någon anledning för Telle och från detta smeknamn gjordes namnet Tehler och alla syskonen tog också det namnet.

Alvars far hette August Petersson och var förman vid tändsticksfabriken i Jönköping. Mamman hette Ida.

Alvar föddes i Jönköping som fjärde barn i ordningen i en barnaskara av åtta, Fyra dog som barn.

Först utbildade han sig till Friskgymnast vilket innebar att han kunde arbeta som gymnastiklärare under tiden som han utbildade sig till läkare. Han studerade i Lund.

Där träffade han sin blivande fru, Lea Ekström som gick sjukgymnastutbildningen. Hon var född i Linköping av skånska föräldrar och de flyttade till Kivik när Lea var väldigt ung. Hon var enda barnet.

Lea hade rötter i Kivikstrakten och familjen brukade vistas där på somrarna. Leas morbror, Henric Åkesson, började anlägga fruktodlingarna i Kivik 1889 med ympar i vildapelstammar. Fick redan 1893 silvermedalj för sitt pionjärbete inom fruktodlingen och senare även guldmedalj. Han lade grunden till det berömda Kiviks Musteri.

Efter färdig utbildning och giftemål flyttade de till Saltsjö-Duvnäs där äldste sonen Sven föddes 1915.

Sedan flyttade de till Apelviken i Varberg där näste son Einar föddes 1917.

Efter Varberg stod valet mellan att flytta till Spetsbergen på Svalbard och att flytta till Sävsjö. Som vi vet valde de Sävsjö. Vid 33 års ålder kom Tehler med familjen till Sävsjö den 1 januari 1919. Familjen hyrde i den villa som fortfarande ligger i hörnet Djurgårdsgatan/Odengatan. Ägare var församlingen, som först hade planer på att inreda den till prästgård men ångrade sig och efter några år köpte Tehlers huset. Han fick tjänsten som municipalläkare och läkare vid sjukstugan, som då låg på gamla Vrigstadvägen. Förutom dessa tjänster var

han järnvägsläkare på sträckan Sävsjö-Lamhult, som samhället hette på den tiden. Då hade han fria resor på alla SJ:s linjer + 700:- i månaden. Dessutom var han anlitad vid flera privata institutioner i trakten. Det var Biskopsbo i Vrigstad, Solhem här utanför Sävsjö och ett sjukhem i Korsberga. Dessutom hade han privatpraktik i hemmet på Djurgårdsgatan 3.

En lugn och ganska lågmäld person som såg sitt yrke som ett kall som gick ut på ”att hjälpa överallt” enligt en dödsnotis i ortstidningen.

Han var synnerligen betrodd och nästan ständigt upptagen.

Ganska tidigt skaffade han sig en bil som sedan användes i tjänsten. Först med en tillhörande chaufför innan han själv började köra. Bilen till vardags var under många år en DKW men till semesterresorna till Frankrike togs den amerikanska bilen av märket Auburn fram. Han älskade att köra bil och hade alltid 2 stycken, vilket inte var så vanligt på den tiden. Senare köpte han en Mercedes, (som hade ägds av en bror till finansmannen Torsten Krüger). Bilen hade en 6-cylindrig motor, med utanpåliggande tredubbla avgasrör och formligen slukade bensin – enligt vad sotare Samuelsson sagt 6 liter milen. Bilen såldes senare till Edvin Landquist som tillsammans med hustrun drev guldsmedsaffär nere vid torget. En tid lär han ha haft han en Bugatti som dock aldrig kunde användas p g a kriget.

Alvar hade som läkare, under kriget, extra tilldelning av bensin.

Den stora Mercedesen lockade naturligtvis sönerna och den äldste sonen Sven skulle en gång olovandes testa denna bil. Han baxade ut den ur garaget och när han sedan skulle starta den ute på Djurgårdsgatan hade pappa Alvar just fått larm om sjukbesök vilket fick Sven att snabbt lämna bilen utan att ha dragit åt handbromsen. Bilen rullade in i gaveln på huset och en skärm bucklades.

Sven blev livrädd och stack till skogs och tillbringade flera dygn i en hydda uppe i Djurgårdsängen. Kompisar bar mat till honom men han bestämde sig sedan för att sticka till sjöss. Han kom inte hem förrän efter flera år.

Han utbildade sig senare inom sjöfarten och blev med tiden sjökaptan.

Hustrun Lea födde familjen fyra barn. Föräldrarna praktiserade enligt gamla sävsjöbor så kallad fri fostran och barnen levde ett synnerligen livligt och påhittigt liv. Det går många historier om barnens framfart i samhället.

Det berättas att Sven, den äldste sonen, lurade sin yngre bror Einar att knacka sönder källarfönstren med en hammare i huset på Djurgårdsgatan. Sven var väl i

7-8-årsåldern och Einar några år yngre. Sven satte en hammare i händerna på Einar och sa åt honom att gå runt huset och knacka sönder fönstren. Efter första långsidan kom Alvar och Lea ut och undrade vad som stod på och fick fatt på Sven och trodde att de fått fast marodören. Vad de inte visste och vad de inte hann se var att Einar just kommit runt första knuten och kunde därför fortsätta att knacka sönder alla fönster runt hela huset innan saken uppdragades.

Denne Einar blev med tiden flygkapten och var under finska vinterkriget stridspilot och var med om att skjuta ner två sovjetiska bombplan. Han visade intresse för flyg redan som grabb när han och en kompis (troligen Bertil Fritz) från Gåvan byggde ett hybridplan utan vingar men med en kraftig motor. Den varvade de upp och for fram med på Vallsjön men utan att lyfta naturligtvis. Den sjönk sedan och ligger väl fortfarande på sjöns botten.

Vid ett tillfälle, berättar Nore Wallersjö, att han som 4-5-åring kom till korsningen Odengatan/Djurgårdsgatan. På den tiden gick telefonledningarna i luften mellan stolpar. Plötsligt dök det upp ett propellerplan med dubbla och gjorde en hissnande störtdykning mot Tehlers hus så att trådarna vibrerade av lufttrycket. Planet kunde inte ha varit mer än 40-50 meter upp i luften. Piloten hette Einar Tehler.

Einar blev med tiden också mycket intresserad av båtsport och vann flera tävlingar och blev bl a svensk mästare i klassen BU (en slags racerbåtstyp som vanligen gick under namnet galosch). Senare övergick han till en tjänst på SAS där han var verksam till sin pensionering.

Dottern Cecilia föddes 1919 i Sävsjö. Hon gick i mammans fotspår och blev sjukgymnast. Flyttade till USA där hon dog.

Den tredje sonen Erik föddes 1923, också i Sävsjö, kallades alltid för Currman. Smeknamnet kommer från boxaren Bud Gorman. Han ägnade sig åt affärsverksamhet. Han bosatte sig senare i Halmstad.

Samtliga barn är nu borta.

Dr Tehler var också idrottsintresserad och engagerad i IFK Sävsjö, som han var med och startade 1924 och var senare dess ordförande under åren 1926-1935. 1924 sägs han ha varit med i gymnastiktruppen vid olympiaden i Paris.

1943 såldes huset och redan 1936 hade familjen köpt en skogsfastighet som hette Skiftebo och låg i närheten av Simlångsdalen. Dit flyttade de 1943 och

doktorn, som då hade fått problem med sitt hjärta hade trappat ner på sin verksamhet. Den sista tiden han tjänstgjorde i Sävsjö bodde han på Sävsjö stadshotell och blev alltså långpendlare. En gång hade Tehlers tagit hand om ett råbockskid nere vid Skiftebo. Den togs senare upp till Sävsjö och blev lite tam. Men inte tamare än att den stångade grabben Nore Wallersjö med sina spetsiga horn.

Nyårsdagen 1945 upphörde Tehlers hjärta att slå. På dagen 26 år efter det han tillträtt sin befattning som läkare i Sävsjö.

I ett tidningsreferat från begravningen, som skedde i S:ta Katarinas kapell i Halmstad på trettondagen den 9 januari, står att flera Sävsjöbor fanns med. Bl.a. doktor Gunar Werdenfels och municipalfullmäktiges ordförande Edvin Andersson, som talade för Sävsjö samhälle, för nykterhetsnämnden och hälsovårdsnämnden, för postkontoret i Sävsjö, för distriktssköterskan och för barnmorskorna och frambar ett tack från sjukhusets personal till den avhållne läkaren. Kransar nedlades från IFK Sävsjö och Vallsjö kyrkokör.

Lea Tehler bodde sedan ensam kvar på Skiftebo till sin död 1977. Det berättas att hon födde upp angorakaniner på gården och fick därmed angoraull.

Fr v Lea, Sven Cecilia och Einar (?)

Carl Oskar Adolf Stierne

Det kom ett brev till Sävsjö församling den 7 oktober 1980. Det var Adolf Stierne som skrev att han ville donera en summa pengar till församlingen. Han ville att det skulle vara en donation till ett konkret ändamål – till instrument till kyrkomusiken. Det skulle bli till en kororgel och en cembalo. Gåvobrevet var på 300 000:-! Kyrkoherde Åke Runmark blev hänförd när han läste det.

Omräknat till dagens penningvärde skulle det motsvara ca 950 000:-.

Vem var då denne Adolf Stierne med det ovanliga efternamnet?

Han föddes söder om Klinthult på rusthållet Bygget i Nydala socken 1894-06-20. Då hette han Klasson efter sin far Klas Karlsson som var född 1860. Modern Karolina Andersdotter var nio år äldre. Gården hade gått i släkten några generationer.

En äldre broder till Adolf hette Sten Nikolaus och var född 1891. Denne tog värvning vid Kungliga Dalregementet i Falun 1911. Från 1919 noteras han som obefintlig i husförhörlängden. Enligt muntlig uppgift hade han emigrerat till Amerika.

Adolf tog också värvning. Redan som artonårig skrev han in sig vid Svea Livgarde i Stockholm. Där stannade han i fyra år till 1915.

Hemkommen tog han sig efter några år namnet Stierne. Nu var han ende sonen på gården när hans bror Sten hade lämnat Sverige och så småningom tog han över gården, som var en s.k. åtting, ett åttondels mantal. Gården ligger vackert med Njursjön alldeles inpå knutarna och ståtliga lövträd runt huset.

Sommaren 1936 dog föräldrarna med bara några månaders mellanrum och nu var Adolf ensam på gården. Intresset för jordbruk och djurskötsel var nog inte alltför stort. Han hade andra intressen.

Där bodde han sedan, ungarlen med stor kunskapsörst och med kontakter både i Sverige och Europa. Brev och kort tyder på detta. Inte minst korrespondens med kvinnor. Över 1000 brev och kort finns bevarade i det gamla huset.

Men i början av 50-talet sålde han av sina djur och jordbruksredskap. Han ville vara fri från plikter.

Han var ett språkgeni och talade både engelska och italienska förutom norska och danska. Uttalet hade han fått via sin trattgrammofon modell 1910 och senare genom sin batteriradio när det sändes språkkurser.

”Slår man bara in grammatiken ordentligt från början så löser det sig nästan av sig själv” säger han till Abdon Petersson vid en intervju 1958.

Med dessa språkkunskaper gav han sig sedan ut i hela Europa. Gillade hellre Rom än London. Och Venedigs gondoler imponerade inte mer än ekorna i Rusken.

Hemmet lystes upp av fotogenlampor och värmdes av stora vedspisar.

Samlade på allt som han haft. Här finns förutom böcker både kläder, lösa kragar, papperspåsar med firmastämplor, hushållsredskap och intressanta askar. Han var också ombud för flera handelsfirmor, bl. a. Åhlén och Åkerlund. Dessutom var han ombud för Brandstodsföreningen och mycket anlitaad i samband med deklamationer och andra myndighetskontakter. Hans handstil är en fröjd att se.

År 1968, när han var 74 år, flyttade han till Sävsjö och bosatte sig i en HSB-lägenhet på Kopparslagaregatan 1.

Där bodde han sedan tills han dog, den 18 oktober 1981. Då hade han fyllt 87 år på sommaren.

Jordfästningen förrättades av komminister Ingemar Johansson och kantor var Sten-Erik Tector.

I dödsannonsen står en vers av Johan Ludvig Runeberg. Den är hämtad ur Fänrik Ståls sägner och dikten heter Fänrik Stål.

”Till flydda tider återgår

Min tanke än så gärna

Mig vinkar från förflutna år

Så mången vänlig stjärna”